

(opracowano dla uczestników e-kursu nt. Wspomaganie nauczycieli edukacji przedszkolnej w pracy z dzieckiem ze SPE)

W Jaki sposób indywidualizować pracę w grupie przedszkolnej?

Z roku na rok w przedszkolach pojawia się coraz więcej dzieci z różnymi trudnościami w rozwoju. Taka sytuacja powoduje konieczność nie tylko pogłębienia umiejętności diagnostycznych, ale również doskonalenia kompetencji w zakresie organizacji i indywidualizacji zajęć w grupie tak, by możliwe było wspieranie rozwoju każdego dziecka. Nie sprawdzają się już metody pracy „jednym frontem”.

Zadaniem nauczyciela jest rozpoznawanie potencjalnych możliwości i indywidualnych potrzeb dziecka oraz taka organizacja zajęć, aby te potrzeby zostały zaspokojone. **Diagnoza wstępna, dokonywana na podstawie obserwacji, analizy wytworów oraz wywiadu z rodzicami, jest niezbędna, aby poznać mocne strony dziecka oraz obszary wymagające wsparcia.** Jest także podstawą do podjęcia natychmiastowych, odpowiednio ukierunkowanych, zindywidualizowanych oddziaływań w zakresie nauczania i wychowania.

Tylko ustrukturalizowane i systematyczne działania nauczyciela, we współpracy z rodzicami, czasami również z odpowiednimi specjalistami, mogą korygować już istniejące zaburzenia rozwojowe u dzieci, a także zapobiegać wielu wtórnym problemom.

Nauczyciel ma ogromny wpływ na rozwój dziecka - to on kształtuje środowisko edukacyjno-wychowawcze, w którym, oprócz domu, najdłużej przebywa dziecko. **Systematyczne zajęcia prowadzone przez specjalistę pozwalają na głęboką pracę terapeutyczną, jednak jej efekty muszą być utrwalone dzięki codziennej pracy nauczycielki/nauczyciela, w czasie wszystkich zajęć w przedszkolu.** To na niej/nim spoczywa największa odpowiedzialność za taką organizację zajęć, aby miały one charakter jak najbardziej zindywidualizowany i dzięki temu odpowiadały na potrzeby każdego z dzieci. Jest to zadanie, które może budzić niepokój, gdyż istnieje duża niepewność, jak sobie w tej sytuacji poradzić.

W każdej grupie przedszkolnej, nawet jednorodnej wiekowo, są dzieci o zróżnicowanym profilu rozwoju. Oprócz obserwowanych, czy zdiagnozowanych trudności lub zaburzeń rozwojowych, dzieci rozwijające się zgodnie z normą wiekową również różnią się np. tempem pracy, koncentracją uwagi, sprawnością motoryczną, poziomem kompetencji językowych i ... zabrakłoby miejsca, aby wypisać wszystkie odmienności. Każde z dzieci wymaga od nas szczególnej uwagi. Jak to zrobić? Może pojawić się wiele wątpliwości i pytań, np.:

jak zorganizować zajęcia, aby były interesujące i rozwijające dla każdego dziecka – i tego bardziej zdolnego i tego z mniejszymi możliwościami, jak wspierać rozwój indywidualny, gdy w grupie jest 25 dzieci?

Indywidualizacja zajęć to pewnego rodzaju sztuka. Punktem wyjścia jest nasz sposób myślenia o dziecku, nauczaniu i roli nauczyciela. Aby łatwiej nam się pracowało z dziećmi na różnych poziomach rozwoju powinniśmy uwolnić się od „widma” realizacji programu. Wybrany program powinien stać się jedynie pomocą w realizacji zajęć, które pozwolą na urzeczywistnienie celów rozwoju każdego dziecka, we współbrzmieniu z celami nauczyciela.

Rolą nauczyciela jest stwarzanie takich sytuacji dydaktycznych, które pozwolą każdemu dziecku na indywidualny rozwój, a nauczycielowi na realizację treści programowych i zaleceń MEN oraz

W Jaki sposób indywidualizować pracę w grupie przedszkolnej?

---

osiąganie satysfakcji zawodowej. Aby sprostać takim oczekiwaniom możemy stosować różne metody i formy pracy, które pozwolą dzieciom w aktywny sposób rozwijać własną wiedzę i umiejętności. Warto nauczyć się budować scenariusze zajęć, aby było w nich miejsce na indywidualizację.

Nauczanie wielozmysłowe w przedszkolu

W procesie indywidualizowania pracy dydaktycznej konieczne jest dostosowanie celów, treści oraz metod i środków dydaktycznych do możliwości uczenia się dzieci. W tym celu zaleca się wykorzystanie wielozmysłowości w nauczaniu. Wielozmysłowość stanowi doskonałe narzędzie indywidualizujące pracę oraz zachęca uczniów do odkrywania, eksperymentowania, stawiania pytań i poszukiwania rozwiązań.

Nie wszyscy przyjmujemy i kodujemy wiadomości w ten sam sposób. Każdy z nas odruchowo uaktywnia, preferowany zmysł, albo zmysły i w ten, właściwy sobie, sposób odbiera i przekazuje informacje. Preferowany kanał sensoryczny determinuje naszą osobistą strategię uczenia się. Ludzie odbierają, dobiegające do nich informacje, za pomocą trzech podstawowych kanałów sensorycznych: wzrokowego, słuchowego, kinestetycznego. Nauczanie uwzględniające predyspozycje percepcyjne polega na angażowaniu wszystkich zmysłów w proces nauczania. Istotą nauczania wielozmysłowego jest to, że im większą liczbą kanałów sensorycznych nowa informacja dotrze do kory mózgowej, tym większe będą szanse, że materiał zostanie trwale zapamiętany. **Nauka wielozmysłowa sprzyja więc aktywizowaniu potencjalnych możliwości, które tkwią w każdym uczniu.**

Nauczanie wielozmysłowe przebiega dwuetapowo. Pierwszy etap to stymulowanie zmysłów.

Na tym etapie dostarczamy uczniom różnorodnych bodźców. Natomiast drugi, to integrowanie doznań zmysłowych, na którym dbamy o to, aby bodźce zostały właściwie odebrane i przetworzone. Wielozmysłowe angażowanie ucznia w proces kształcenia zwiększa efektywności nauczania. Co więcej, jeżeli w umiejętny sposób stwarzamy uczniom warunki do wykorzystywania wszystkich zmysłów podczas uczenia się, wówczas zwiększamy ich możliwości percepcyjne i tym samym w łagodny sposób przeciwdziałamy trudnościom w nauce. Połączenie zmysłu wzroku, słuchu, dotyku z działaniem w nauczaniu zwiększa skuteczność uczenia się, aktywizuje ucznia i wyzwala motywację do zdobywania wiedzy. Planując zajęcia powinniśmy więc przewidzieć aktywności dla każdego typu sensorycznego. Wtedy każdy uczeń ma szansę pracować w swoisty sobie sposób.

Wykorzystywanie w procesie kształcenia oraz stymulowanie poszczególnych zmysłów nie tylko pomaga uczniom uczyć się tak, jak jest im najwygodniej, ale jednocześnie ma inne, ogromne korzyści. Po pierwsze, pokazuje uczniom sposoby wykorzystania różnych zmysłów w procesie uczenia się, a tym samym rozwija umiejętności: samodzielnego uczenia się.

Po drugie, takie nauczanie pomaga usprawniać bazowe układy zmysłowe np. ćwiczenia stymulujące system wzrokowy będą ułatwiać uczenie się dzieciom, które mają ten system najsilniejszy, ale jednocześnie pomogą usprawniać funkcje okulomotoryczne np. fiksację wzroku, czy ruchy gałek ocznych u uczniów, dla których system wzrokowy nie jest dominującym. Ponadto **nauczanie wielozmysłowe stwarza możliwości korygowania zaburzeń w planowaniu motorycznym** (praksje).